

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง หรือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กรมสรรพสามิต ได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๖๐๗/๑๒๐๘๐ ลงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ทำให้เกิดหลักการและแนวทางปฏิบัติใหม่ขึ้นหลายประการ โดยเฉพาะในส่วนที่กระทบกับอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดตามกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสรรพสามิต ประกอบด้วย พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. ๒๕๐๙ พระราชบัญญัติไฟ พุทธศักราช ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร และได้กำหนดวิธีการดำเนินคดีสำหรับคดีที่มีโทษเพียงเล็กน้อย โดยให้อำนาจแก่อธิบดีกรมสรรพสามิตหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายสามารถเปรียบเทียบคดีได้ ไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ซึ่งกรมสรรพสามิตได้มีระเบียบกรมสรรพสามิต ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดขั้นตอนการดำเนินคดีไว้โดยให้นำตัวผู้ต้องหาไปยังที่ทำการของกรมสรรพสามิตก่อน เพื่อทำการตรวจสอบหรือพิสูจน์ตัวสินค้าของกลางและกำหนดค่าภาษ้นำไปประกอบการกำหนดโทษ หากผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบคดี จะทำการเปรียบเทียบคดีให้เสร็จสิ้น หากเป็นความผิดที่ไม่สามารถเปรียบเทียบคดีได้หรือผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบคดี ก็จะนำตัวผู้ต้องหาส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีส่งฟ้องศาลต่อไป การแก้ไขบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓ ซึ่งบัญญัติว่า “ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับแล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ...” ทำให้เกิดประเด็นปัญหาการปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบกรมสรรพสามิต ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. ๒๕๔๐ กรมสรรพสามิตจึงขอหารือปัญหาข้อกฎหมาย ดังนี้

๑. ในคดีที่เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิตเป็นผู้จับกุม จะนำตัวผู้ต้องหายังที่ทำการของกรมสรรพสามิต เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบกรมสรรพสามิต ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. ๒๕๔๐ และหากผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบคดี อธิบดีกรมสรรพสามิตหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายจะทำการเปรียบเทียบคดีให้เสร็จสิ้น โดยไม่นำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามบทบัญญัติมาตรา ๘๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเป็นการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

๒. ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดในความผิดที่สามารถเปรียบเทียบได้ มาพบเจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต ณ ที่ทำการ โดยไม่มีการจับกุม อธิบดีกรมสรรพสามิตหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายจะทำการเปรียบเทียบคดีโดยไม่นำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเป็นการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมสรรพสามิต โดยได้รับฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมสรรพสามิต) ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว มีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ที่ว่า ในคดีที่เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิตเป็นผู้จับกุม จะนำตัวผู้ต้องหาไปยังที่ทำการของกรมสรรพสามิต เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบกรมสรรพสามิตว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. ๒๕๔๐ และหากผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบคดี อธิบดีกรมสรรพสามิตหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายจะทำการเปรียบเทียบคดีให้เสร็จสิ้น โดยไม่นำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามบทบัญญัติตามมาตรา ๘๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเป็นการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ นั้น เห็นว่า เมื่อได้พิจารณาบทบัญญัติ มาตรา ๒๙^๑ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ มาตรา ๕๕^๒ แห่งพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. ๒๕๐๙ และมาตรา ๑๓๑^๓ แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๒๗ แล้วจะเห็นได้ว่าได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการเพื่อจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินั้น ๆ อีกทั้ง มาตรา ๒ (๑๖)^๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิตเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปราม

^๑ มาตรา ๒๙ เพื่อประโยชน์ในการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

^๒ มาตรา ๕๕ ให้อธิบดีมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการกรมสรรพสามิตเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่จับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

^๓ มาตรา ๑๓๑ เพื่อประโยชน์ในการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

^๔ มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๑๖) “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพศติ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

ฯลฯ

ฯลฯ

ผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม โดยมีได้มีบทบัญญัติใดกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานเป็นพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๒ (๖)^๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิตจึงเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแต่มีใช้พนักงานสอบสวนในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติทั้งสามฉบับดังกล่าว และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๘๓^๖ และมาตรา ๘๔^๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดให้เจ้าพนักงานซึ่งทำการจับต้องนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา ๒๓๗^๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดให้ผู้ถูกจับซึ่งถูกควบคุมอยู่ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในระยะเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อให้การนับระยะเวลาดังกล่าวเริ่มต้นโดยเร็วที่สุด ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองประชาชนมิให้ต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในระหว่างที่ถูกจับกุมอยู่เป็นเวลานานเกินควรแก่กรณี ดังนั้น ในกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิด เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิตจึงต้องนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยทันที ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

^๕ มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๖) “พนักงานสอบสวน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

ฯลฯ

ฯลฯ

^๖ มาตรา ๘๓ ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น ให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดังกล่าว แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

ฯลฯ

ฯลฯ

^๗ มาตรา ๘๔ เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ โดยทันที และเมื่อถึงที่นั่นแล้ว ให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าว เพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๘ มาตรา ๒๓๗ ในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใด จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามกฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ โดยไม่ชักช้า กับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

ส่วนพระราชบัญญัติไฟ พุทธศักราช ๒๔๘๖ มิได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานกรมสรรพสามิตในการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิตจึงมิใช่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามมาตรา ๒ (๑๖) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิตไม่มีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแต่อย่างใด

ประเด็นที่สอง ที่ว่า ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดในความผิดที่สามารถเปรียบเทียบได้ มาพบเจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต ณ ที่ทำการ โดยไม่มีการจับกุม อธิบดีกรมสรรพสามิต หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายจะทำการเปรียบเทียบคดีโดยไม่นำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเป็นการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ นั้น เห็นว่า การปฏิบัติตามมาตรา ๘๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นั้น ต้องเป็นกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิด เมื่อผู้กระทำความผิดในความผิดที่สามารถเปรียบเทียบได้มาพบเจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต ณ ที่ทำการ โดยไม่มีการจับกุม อธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายสามารถทำการเปรียบเทียบได้โดยไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔ แต่อย่างใด

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๕๘